

Akademiet for yngre forskere

Akademiet for yngre forskere
C/O Det Norske Videnskaps-Akademi
Drammensveien 78
0271 Oslo
<http://akademietforyngreforskere.no>
kontakt@akademietforyngreforskere.no

Oslo, 19.05.2016

Det kongelige kunnskapsdepartement
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
humaniorameldingen@kd.dep.no

INNSPILL TIL ARBEIDET MED EN MELDING TIL STORTINGET OM HUMANISTISK FORSKNING OG UTDANNING (HUMANIORAMELDINGEN)

Akademiet for yngre forskere (heretter Akademiet) er en tverrfaglig møteplass og forskningspolitisk plattform for yngre forskere, samt en pådriver for nyskapende forskningsformidling. Organisasjonen har som mål å være en tydelig stemme i faglig og forskningspolitisk debatt og takker for muligheten til å komme med innspill til den kommende Humaniorameldingen.

La oss begynne med å berømme Kunnskapsministeren for å ikke legge opp til en diskusjon *om* humaniora er relevant, men snarere til *hvordan* humaniora er relevant. Vi synes også det er viktig at samfunnsrelevans diskuteres med utgangspunkt i det gitte fag eller fagområdet *egenart*. Humaniora er som kjent et svært heterogent felt, og dekker en rekke ulike fagområder med tilhørende teoretiske og metodiske spesialiseringer.

Vi vil i det følgende gi innspill på de fire temaene som nevnes i invitasjonen fra Kunnskapsministeren.

1. Fagintern relevans

1.1. Internasjonal konkurranse

For at norske humanistiske miljøer skal søke mer, og lykkes bedre på internasjonale konkurransearenaer, mener Akademiet det er nødvendig med følgende tiltak:

Akademiet for yngre forskere

- Innføre et tematisk Forskningsrådsprogram med fokus på humanistiske forskningsproblemstillinger. I mylderet av ulike programmer som eksisterer i dag, er det kun FRIPRO som åpner for rene humanistiske forskningsprosjekter, mens SAMKUL og KULMEDIA i stor grad rettes mer mot samfunnsfag enn humaniora. Manglende finanseringskanaler undergraver muligheten for humaniora til å utvikle samfunnsrelevante prosjekter på egne premisser (jf. Samfunnsrelevans nedenfor).
- Tilrettelegge for økt fokus på veien fra Norges forskningsråd (NFR) til EU-prosjekter: NFR-prosjekter kan fungere som et springbrett for internasjonale prosjekter. For i større grad å utnytte dette vil vi oppfordre Kunnskapsdepartementet (KD) og NFR til å introdusere et obligatorisk element i søknadene som sier noe om hvordan prosjekter kan/skal videreutvikles fra å være et NFR-prosjekt til å bli nye EU-prosjekter.
- Videreutvikle fokuset på internasjonalisering i sektoren på alle nivåer (fra studenter til ansatte). For å kunne være samfunnsrelevante, er det essensielt at de humanistiske forskningsmiljøene er internasjonalt orientert, at de norske forskerne har hatt betydelige innslag av mobilitet, og at institusjonene har en flernasjonal sammensetning i staben. Ikke minst er det viktig å sikre at norske minoritetsgrupper også får innpass. Alle disse elementene vil være med på å sikre større kontaktnettverk, og åpne norsk forskning mot verden.

1.2. Nasjonal/Nordisk koordinering av små fag

Ikke alle fagmiljøer kan eller bør være like store. Det er viktig å sikre små og sårbare fagmiljøer som er viktige som en del av en generell humanistisk "beredskapsplan". Akademiet mener at følgende tiltak må vektlegges:

- KD må, i dialog med institusjonene, komme tydeligere på banen når det gjelder å prioritere dimensjonering og plassering av fag. SAK(S)-prosessene har i for liten grad ført til reell endring, mye grunnet uenighet på grunnnivå. Her må det mer sentral styring til for å komme videre i prosessene, og det må sikres tilstrekkelig nasjonal finansiering for det universitetet/den høyskolen som tar på seg oppgaven med å sikre eksistensen og tilbudet til et lite fag.

2. Samfunnsrelevans

Det er viktig å legge til rette for at norske humanistiske miljøer skal kunne vise sin samfunnsrelevans tydeligere, for eksempel gjennom følgende tiltak:

- KD (gjærne i samarbeid med NFR) må sikre incentiver for at humanister kan bedrive seriøs forskningsbasert formidling og deltakelse i den offentlige debatten. Et enkelt grep er å premiere formidling og samfunnsdeltakelse gjennom tellekantsystemet.

Akademiet for yngre forskere

- Stille tydeligere krav om åpen tilgang til fagtidsskrifter, for eksempel ved å kreve at publikasjoner er publisert åpent for å gi forskningspoeng. Åpen tilgang er ikke minst viktig for å sikre at forskningsresultater er tilgjengelig for utdannede humanister som jobber utenfor academia. Dette vil øke mulighetene for å gjøre humaniora mer synlig, og mer direkte samfunnsrelevant, også i skole og utdanning på lavere nivå.
- Skape incentiver og sikre finansieringsmuligheter for å styrke både bruk av teknologi i humaniora og humanistiske perspektiver på teknologi. Mange humanistiske problemstillinger vil ha nytte av mulighetene som ligger i den stadig økende mengden digitale arkiver og nyere maskinlæringsteknikker. Tilsvarende er det helt essensielt med humanistisk kunnskap for å kunne løse fremtidens teknologiutfordringer og skape muliggjørende teknologier. Ny forskning innen slik "digital humaniora" krever investeringer i avansert vitenskapelig utstyr, databaser og ikke minst kunnskap om datahåndtering og analyse. Da må det skapes tverrfaglige strukturer og finansieringsmuligheter som åpner for slike koblinger mellom humaniora og teknologi.
- Det bør tas initiativ til utvikle et virkelig stort, humanistisk tverrfaglig forskningsfyrtårn i Norge. Hvorfor ikke satse på et humanistisk "CERN", f.eks. "The European Cultural Brain Centre"? Det ville sette humanistisk forskning og undervisning på dagsordenen, og kunne gjøre Norge til en verdensleder som tiltrekker seg de beste forskerne.
- Humanistiske perspektiver bør inkorporeres i alle Forskningsrådets programmer der det er relevant på tilsvarende måte som teknologi- og kjønnsperspektiver i dag forventes inkludert.

3. Arbeidslivsrelevans

For at norske humanistiske miljøer bedre skal kunne vise sin arbeidslivsrelevans mener Akademiet at følgende tiltak må løftes fram:

- NFRs næringslivs- og offentligsektor-ph.d. er en god ordning og bør utvides. Det bør også støttes utplasseringer av ph.d.-kandidater (jf. praksisen i Marie Curie Training Networks).
- Praksisplasser. Deler av dagens humanistiske utdanninger har ulike varianter av praksisplasser som bidrar til å bygge kontakter mellom utdanningsinstitusjonene og arbeidsplasser samtidig som det gir den enkelte student erfaringer og et kontaktnettverk. Slike ordninger bør integreres i flere humanistiske utdanninger.
- Undervisning ute i feltet. Legge bedre til rette for at deler av undervisningen på universiteter og høyskoler kan tas ut av forelesningssalen og inn i praksisfeltet gjennom for eksempel langsiktig forpliktende samarbeid med institusjoner som museer og kulturskoler.
- Eksterne forelesere. En god del av de humanistiske fagene er nært knyttet til forvaltning og formidling av norsk kunst, kultur- og kulturarv. I kombinasjon med undervisning i felt vil økt bruk av eksterne forelesere gi

Akademiet for yngre forskere

- studenter en forståelse av hvilke jobber som kan vente samt bidra til å bygge en kultur for toveiskommunikasjon mellom fagmiljøer og arbeidsliv.
- Toveiskommunikasjon. Forholdet mellom humaniora og arbeidslivet er en toveiskommunikasjon. Det er viktig at det legges til rette for at arbeidslivet utenfor academia blir godt informert om hva humaniora har å bidra med utover seg selv. Akademiet vil anbefale å blåse nytt liv i det tidligere innførte tiltaket "Råd for samarbeid med arbeidslivet" for å bidra til at økt arbeidslivskontakt blir prioritert av institusjonene og ikke bare er prisgitt det enkelte fagmiljøet (jf. NOKUTs rapport Arbeidslivsrelevans i høyere utdanning).
 - Tilbakemeldingskultur. For å videreutvikle og kvalitetssikre samarbeid mellom akademiske miljøer og arbeidslivsorganisasjoner bør en i større grad utvikle en tilbakemeldingskultur fra kandidater og arbeidsgivere. Dette bør skje gjennom en kombinasjon av større spørreundersøkelser og ulike former for formelle og uformelle møtefora.

4. Skolen og lærerutdanningen

Humanioras relevans for skole og utdanning er godt ivaretatt i dag, men for å styrke den ytterligere, mener Akademiet at følgende tiltak er gode:

- Styrke koblingene mellom de humanistiske fakultetene og skolene gjennom etterutdanningstilbud som del av Lærerløftet og Kompetanse for kvalitet samt utvikle mer uformelle kontaktflater hvor forskere kommuniserer med lærere på fagkvelder.
- Nyere studier har vist at elever fra videregående skole ikke i tilstrekkelig grad er studieforbredt og at overgangen til høyere utdanning derfor blir stor (jf. NIFUs rapport Studieforbredt eller studieforbredende). Tettere kontakt mellom skole og academia kan bidra til at elever i større grad er studieforbredt gjennom for eksempel å gi incentiver til å utvikle kurs - enten som sommerskoler eller semesterkurs - i humanistiske fag rettet mot sterke elever i videregående skole.
- Gjøre en skolekarriere mer attraktiv for humanister, også de med forskerkompetanse. Her bør man i større grad åpne opp for delte lektorstillinger mellom universitet/høgskole og videregående skoler, samt åpne for praksisutplassering for MA/ph.d.-kandidater i skoler som del av deres utdanning/forskning.